

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt II. Leo a Papa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

*Dissolvi-
tur ratio
dubitanāi*

quā moti Can. *lib. 12. de locis. cap. 9. Sā in summa,* verbo *Hæresis, num. 1.* & alii citati à *Diana part. 2. tract. 16. resol. § 1.* affirmarunt dubium in fide infidelem non esse. Sed pro hujus difficultatis solutione sciendum est, præsentem textum procedere in dubio, seu dubitante voluntariè, & deliberatè; qui enim dubiis & scrupulis involuntariis impetitur, sicut non peccat, ita nec fidem amittit, quæ sine peccato non destruitur, ut docent auctores supra laudati: & hujus rei manifestum argumentum est, quod scilicet nec ipse errans per errorem involuntarium, & inculpabilem in fide infidelis fiat, ut patet in rusticis negantibus plures fidei veritates ex ignorantia inculpa, qui non ideo infideles sunt. Si ergo sic errans involuntariè, & materialiter, ut Theologi loquuntur, in fide infidelis non est, à fortiori nec dubius, seu dubitans inculpatè, vel quia per motus primò primos, & indeliberatos dubium occurrit, vel etiam quia non satis ipsi propofita est ea fidei veritas, de qua dubitat. Deinde sciendum est, dubium in fide dici, qui circa aliquam veritatem, quæ per fidem Catholicam credenda est, sive primaria, sive secundaria, sive directæ, sive indirectæ illa sit, dubius fuerit; nec enim requiritur ut de tota fide dubitet, quemadmodum errans in fide dicitur, qui vel uni soli fidei veritati dissentit. Qui ergo circa quamcunque veritatem sufficienter propofitam ut credendam per fidem Catholicam dubius fuerit, is verè dicitur dubius in fide, & juxta textum hunc infidelis erit. Deinceps sciendum est, dubium in significatione propriâ eum non dici, qui quomodocunque suspendit assensum fidei; nam cum præceptum fidei non obliget pro semper ad credendum sine ullo peccato, consequenter, quin fides amittatur, homo fidelis potest assensum cohibere: ulterius ergo requiritur ad verum dubium aliquis actus; si enim mera suspensio actus non sufficit, jam in hoc dubio actus includitur; quod probatur, nam dubius opponitur certò, ut omnibus in comperto est ex ipsa vocis notione: sed omnes fideles certi dicuntur in fide, etiam quando actum credendi non eliciunt, sive quia non advertunt, ut in somno, amentia, seu animi diversione; sive quia etiam advertentes cum videant se non obligari ad actum credendum, eum omitunt: ergo per omissionem, seu suspensionem utcumque actus fidei non dicitur quis dubius. Quod etiam nobis constat ex fide humana; non enim quis dicitur dubius de dictis alterius eo præcisè, quòd actu ad ipsum non attendat, assensumque actualem ipsis non præstet, volens se ad alia divertere. His suppositis jam accedam ad præsentis textus expositionem: Du-

bium in fide aliquem actum positivum dicit, sive directum, sive reflexum; vel ergo per talem actum dicit expressè mysterium fidei esse dubium, & sic manifestè opponitur veritati fidei; nam fides Catholica docet mysteria revelata non esse dubia, sed certa, & infallibilia; jam verò si talis actus positivus dicit mysterium à Deo revelatum esse dubium, eo ipso asserit, posse non esse ita ut revelatur à Deo, postèque aliter evenire; ergo talis actus sic dubitans hæreticus est. Si verò actus non directè de ipso mysterio revelato, sed de ipso homine credituro, vel etiam de ipso assensu præstando reflexè asserat *dubium esse*, etiam hæreticus erit, & resistens veritati fidei; nam fides docet omnem assensum procedentem ex ea infallibilem esse, idemque censendum est de actu, quo quis dubitaret de motivo credendi, ita ut putaret, quod *forte motivum fidei desicere potest*; nam cum motivum sit revelatio Dei, hoc esset revelationem Dei fallibilem putare, quod hæreticum est. Igitur omnis actus, qui necessariò intercedit in dubio culpabili, & deliberato, contradicit alicui veritati fidei, & consequenter est hæreticus, constituitque hominem infidelem.

Sed instabis cum auctoribus negantibus dubium in fide esse infidelem, fidem amitti non posse sine actu positivo opposito: rectè autem contingere posse dubium culpabile sine ullo actu; nam qui in aliquo casu, in quo ex præcepto fidei tenetur assentire positivè fidei, & non assentitur, peccat etiam si nihil contrarium ponat, ut patet in aliis peccatis puræ omissionis: ergo tunc mera suspensio, seu dubium etiam sine ullo actu invenitur, quin fidem destruat, seu infidelem constituat. Respondetur enim ex supra traditis, talem suspensionem peccaminosam quidem esse, sed si non oriatur ex actibus positivis dubitanti-bus, non facere hominem dubium; nam bene stat talis suspensio cum eo quod quis simul apud se statuat: Si elicerem assensum exempli gratià de Trinitate, infallibilem elicerem: quemadmodum rectè stat, me judicare alium actum præceptum esse justum, & sanctum, & adhuc à me suspendi. Nequit autem quis dici dubius in fide eo præcisè, quòd fidem præceptam non eliciat, ut supra dixi. Unde inferitur, Auctores negantes per dubium amitti fidem, intelligendos esse de dubio ipso formali, & suspensivo purè; Auctores verò affirmantes intelligi de dubio in causâ, quando scilicet quis suspendit assensum, eo quod positivè dubitet, modo supra explicato. Prosequitur latius Thomas Benus *de offic. Inquisit. part. 1. dubit. 13.*

C A P V T II.

Leo ⁹ Papa.

DE qua re quintidécimi capituli sermo conqueritur, & præsumptionem diabolicam meritò detestatur; quia & nos istud veracium testium relatione comperimus, & multos corruptissimos eorum codices, qui canonici titulantiur, invenimus. Quomodo enim decipere simplices possent, nisi venenata pocula quodam melle prælinerent, ne usquequaque sentirentur in sua via, quæ essent futura mortifera. Curandum ergo est, & sacerdotali diligentia maximè providendum, ut falsati codices, & à sincera veritate discordes, in nullo usu lectionis habeantur. Apocrypha

phæ autem scripturæ, quæ sub nominibus Apostolorum multarum habent seminarium falsitatum, non solum interdiciendæ, sed etiam penitus auferendæ sunt, atque ignibus concremandæ. Quamvis enim sint in illis quædam quæ videantur speciem habere pietatis, nunquam tamen vacuæ sunt venenis, & per fabularum illecebras hoc latenter operantur, ut mirabilium narratione seductos, laqueis cujuscunque erroris involvant. Unde si quis Episcoporum, vel apocrypha haberi per domos non prohibuerit, vel sub canonicorum nomine eos codices in Ecclesia permiserit legi, qui b Priscilliani adulterina sunt emendatione corrupti, hæreticum se noverit judicandum: quoniam qui alium ab errore non revocat, seipsum errare demonstrat.

NOTÆ.

a **LEO.** Ita etiam legitur in prima collectio-
ne, *sub hoc tit. cap. 2.* sed inscriptionem, &
litteram restituo ex ipsis epistolis Leonis, ubi
epist. 93. cap. 15. reperitur verba hujus textus
pro ut ea in præfenti transcribo. In præfenti Leo
scribit Turibio Episcopo Asturicensi, seu Au-
sturiensi, sed cum tres Turibii vitæ, & miraculis
clari floruisse in Hispania illis quarto, & quin-
to sæculis Ecclesiæ, videamus de quo Turibio in
præfenti agatur, cum omnes hæresim Priscillia-
nistarum aequè damnaverint, unde facile confun-
duntur ab scriptoribus. Et unus fuit notarius
nostri Leonis, & postea Episcopus Bracharen-
sis, de quo Julianus Archiepiscopus in chron. anno 454.
num. 247. ait: Per hæc tempora Turibus sancti Leo-
nis primi Notarius, patriæ Brigantium, factus mona-
chus post longas peregrinationes secum multas addu-
xit reliquias: ad Galleciam reversus scribit ad Idacium,
& Sponium; Idacium, inquam, Episcopum Bracha-
rensem, ut illi consulant miserum Galleciæ statui, re-
pullulante tunc Priscillianistarum hæresi. Qui quidem
Pontifices præfederunt in Concilio Toletano, ut Legati
Leonis. Cujus Notarii etiam meminit Lucretius
Episcopus Bracharensis in exordio Concilii
Bracharensis 1. apud Loaysam fol. 116.
ibi: Credo autem vestra beatitudinis fraternitatem
nosse, quia eo tempore, quo in his regionibus nefandis-
sima Priscilliana secta venena serpebant, Beatissimus
Papa urbis Rome Leo, qui quadragesimus fere extitit
Apostoli Petri successor, per Turibium notarium Sedis
sue ad synodum Galleciæ contra impiam Priscilliani
sectam scripta sua direxit. Secundus fuit Turibius
monachus Benedictinus, & Episcopus Palenti-
nus, de quo Julianus in chron. anno 545. num. 248.
ait: Turibius Monachus, cui anno Domini DXXXVI.
dederat habitum sanctus Benedictus, veniens ad His-
paniam fundat monasteria: post factus Episcopus Pa-
lentinus. Hoc anno maledicit Palentinus in festis hæresi
Priscillianistarum, & Flavius Nevis dictus, Cadri-
on, vulgo, civitatem ipsam inundavit. Marcus Maximus
in chron. anno 531. fol. 183. ibi: Turibius mona-
chus, ad quem scripsit Montanus Pontifex Toletanus
e monacho Benedictino fit Episcopus Telenis, vel Pa-
lentinus. Tandem tertius fuit Turibius Asturi-
censis Præsul ad annum usque 454. de quo
ita legitur apud Julianum Archiepiscopus. anno
454. numero 230. Sanctus Turibius Asturicensis
Episcopus hoc anno moritur. In Martyrol. Roma-
no, d. c. xvj. Aprilis ita habetur: Palentie sancti
Turibii Episcopi Asturicensis, qui ope Sancti Leonis
Papa hæresim Priscilliani ex Hispania penitus pro-
sternit, clarisque miraculis in pace quievit. Ubi ex-
pungendum esse verbum Palentie, jam notavit
Tamayo à Salazar tom. 2. Martyr. Hispan. die 16.
April. Videndi sunt Sandoval in historia sancti An-
tonini Palentini, s. 4. fol. 25. D. Antonius Speleta
in fundatione Eccles. Asturic. numer. 64. Loaysam
notis ad Concil. Tolet. 2. Marquez in orig. Heremit.
D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

cap. 10. §. 2. Acunna in Hist. Brachar. lib. 1. cap.
57. Huic sancto Turibio rescribit Leo in præ-
fenti, ut aperte constat ex C. M. S. Ecclesiæ Astu-
ricensis edito à Tamayo supra, ubi ita habetur:
Fuit igitur hic Beatissimus vir, sicut compertum vera-
citer habemus, natione Hispanus, Galleciæ regionis in-
digena, Asturicensis civitatis Episcopus, cultor verus
Dei, contemptor sui, religionis amator, catholica veri-
tatis assertor, idololatriæ subversor, & errorum vali-
dus expugnator: præcipuè Priscillianorum detestabi-
lem hæresim, quæ tunc temporis in Hispania velut pe-
stifer morbus serpendo non solum diversarum urbium
populos pestiferâ leprâ maculaverat, verum etiam
(quod magis dolendum est, quorundam sacerdotum,
qui Ecclesiam Dei regere videbantur, corda invaserat,
per quos aliorum error tollendus erat, non sequendus,
nisu quo valuit, condemnavit, & auctoritate Leonis
Pape, qui eodem tempore Romano Ecclesiæ præerat,
toti viribus expurgare curavit. Cum itaque præfatus
Leo Papa pastoralis sui regiminis curâ ad diversarum
Provinciarum Episcopos epistolarum suarum dirige-
ret scripta, inter ceteros huic Beatissimo viro Turibio
tunc temporis Asturicensi Episcopo quandam episto-
lam universos errores Priscillianistarum sexdecim ca-
pitulis continentem, destinare curavit. Quâ epistolâ
acceptâ, protinus Romani Pontificis mandata ad de-
bitum executionis fastigium perducere destinavit, ex
quo aliqua Concilia in totius Hispaniâ sinibus indicta,
sacrilega Priscillianistarum dogmata condemnarunt,
& Beatissimi Leonis doctrinam ut Catholicam, &
ab universalis Ecclesiæ capite emanatam, toti visceri-
bus amplexi sunt. Quo evenit, ut per aliquam tem-
poris intercedentem flagitiosa hæreticorum perfidia
delitesceret.

b Priscilliani.) Priscillianus Hispanus, fami-
lia nobilis, dives, acer, facundus, eruditus, pravo
studio corruptit optimum ingenium: dum esset
laicus, & hæresi infectus, Abulæ Episcopus
clam factus est: ex omnium hæreticorum sentina
hæresim hausit, ut refert Severus Sulpitius lib. 2.
sacra historia, in fine. De hac hæresi Priscillianista-
rum extat consultatio Orosii ad Augustinum,
& ejus ad Orosium eruditissimum responsum,
& damnata fuit hæc hæresis in duobus Conciliis
Galleciæ, & Tarracon, memineruntque ejus Vi-
gilius Papa epist. 1. cap. 1. Concil. Brachar. 1. in
princip. & can. 5. & 6. 7. 13. & 17. quorum verba
refert Ant. August. in epit. juris lib. 11. tit. 26. &
regula fidei contra ipsum repetita fuit in Con-
cilio Tolet. I. & Brachar. I. quia pullulante ite-
rum hæresi nova extirpatio adhiberi de-
buit.

COMMENTARIUM.

3.

Generale est axioma, videlicet cum quis potest alios ab errore retrahere, & non revocat, seipsum errare demonstrat. Probant textus in cap. error, cap. consentire, 83. dist. cap. qui consentit, 11. q. 3. cap. qui potest, 23. q. 3. cap. preterea, 23. q. 8. cap. tam sacerdotes, 24. q. 3. cap. si ea 50. 23. q. 4. cap. quanta 47. de sentent. excom. cap. 3. eod. tit. lib. 6. cap. sicut dignum, §. illud, de homicid. l. scientiam, ff. ad leg. Aquil. l. 2. §. 1. cum. l. 2. §. 4. ff. de noxal. l. 6. ff. de re milit. & sane paremiale est, & decantatum illud Seneca in Troade: *Peccare qui non prohibet cum potest, jubet.* Cui congruenter, sciteque consentiunt Plato in suis legibus, lib. 9. ad finem: quia a quæ punire vult, qui aliorum injurias cum prohibere posset, non prohibet, ac is qui fecit. Carnotensis epist. 137. *Nec caret navo suspicionis occultæ, qui manifesto facinori desinit obviare.* Cassiodorus lib. 2. var. cap. 36. Amobius lib. 2. advers. Gent. *Cum non prohibendo quod oportuerat prohiberi, cessationis crimen fecerit proprium, & retentionis dissimulatione permisit prius.* Et lib. 4. cap. 28 *Quisquis patitur peccare peccantem, is vires subministrat audacia.* Silvanus lib. 7. de provid. libi: *Potestas quippe maxima, & potentissima, quæ inhibere scelus maximum potest, quasi probat debere fieri, si sciens patitur perpetrari; in cuius enim potestate est prohibere si non prohibet, ea profecto jubet agi, quæ non prohibet adimpleri.* Seneca in Hercule Furente: *Qui non vetat peccare, cum possit, jubet.* D. Greg. lib. 32. Moral. cap. 5. *Inflammanur quippe corda justorum, cum non correpta conspiciunt acta malorum; eorumque culpe se pariceps credunt, quod iniquitates crescere*

filendo permittunt. Alia in eandem sententiam cumulant Tiraquel. de penis caus. 44. Valenzuela contra Venetos, p. 5. num. 136. Marquez lib. 1. Gubern. Christ. cap. 30. §. 3. M. Magerus de advocat. armat. cap. 14. num. 153. P. Greg. lib. 2. de republic. cap. 1. Cabreris de Avendanno de pena tripli, cap. 1. Solorzanus de parricid. lib. 1. cap. 1. & tom. 2. de jure ind. lib. 4. cap. 5. num. 6. & emblem. 70. Amaya in l. 3. num. 16. C. de can. largit. lib. 10. Ill. D. Franc. Ramos in syntag. de Episcopat. Iustit. propos. 3. num. 75. Sed cum in presenti non agatur de quocunque errore, sed de errore fidei, ut ex integra textus constat, de eo tantum differendum est, & discrimen est constituendum inter personas, quæ hæreticos non revocant ab erroribus, & puniunt, quibus id competit ex officio, ut sunt Episcopi, & Inquisitores, quibus specialiter exstirpatio hæresum commissæ est, ut si in detrimentum fidei catholice negligentes fuerint in inquirendis, & puniendis, hæreticis adeo severe puniendi sunt, ut ab Episcopali dignitate, & officio amoveantur, cap. excommunicamus, cl. 1. §. volumus, hoc tit. & inter eas quibus ex officio id non competit, ut sunt ceteri fideles, qui tenentur sub pena excommunicationis hæreticos denunciare, juxta constitutionem Gregorii IX. quam refert Penna p. 2. Directorii, in presenti. Nec licet prius uti correctione fraterna, seu charitativa monitione, quæ in aliis delictis præcedere debet, juxta tradita in cap. qualiter, de accusat. docet Penna in presenti, & plura de hac denuntiatione congerunt Santarellus de hæres. cap. 9. dub. 5. Suarez de fide cap. 20. sect. 4. num. 11. Carrena de offic. Inquisit. p. 2. tit. 9. §. 4.

CAPVT III.

a Augustinus de Fide

Firmissime tene, & nullatenus dubites, omnem hæreticum, vel schismaticum, quamvis multas elemosynas faciat, vel etiam pro Christo sanguinem fundat, cum diabolo, & angelis ejus aeterni ignis incendio participandum, nisi ante finem hujus vitæ Catholicæ fuit incorporatus & b redintegratus Ecclesiæ. Et post pauca: *Omni enim homini, qui Ecclesiæ Catholicæ non tenet unitatem, nec c baptisimus, nec Elemosyna, quantumlibet copiosa, neque mors d pro nomine suscepta Christi, proficere poterit ad salutem.*

NOTA.

a **A**ugustinus.) Ex eodem Sancto citantur hæc verba ab Anselmo lib. 8. in fine Decreti, Ivone p. 1. Decreti, cap. 4. & 39. & in 1. collect. sub hoc tit. cap. 3. & reperiuntur verba hæc inter opera D. Augustini in lib. de fide ad Petrum Discipulorum.

b *Et redintegratus.*) Nam dum pertinax est in ipsa hæresi, extra Ecclesiam est, ut probat Ric-

ciulus lib. 3. de jure person. cap. 2. quare nullo modo ante reconciliationem decedens salvari potest, c *Baptisimus.*) Antea ab eo susceptus, aliis hæreticus non esset, ut probavi supra in cap. 1.

d *Pro nomine Christi.*) Sed falsò, & cum errore suo, ut contingit sæpius Luteranis, & Calvinistis, qui comburi patiuntur non abjurato suo errore, immò pro ejus defensione; unde credant pro Christi nomine martyrium pati, quod illis nullo modo prodest.